

Naar een nieuwe psalmberijming?

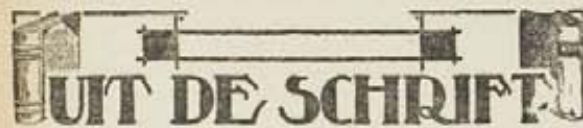
Een woord van dank aan het slot.

Aan het slot van de zoo ernstige en rustige beschouwing van Prof. Schilder moge mij nog op dezelfde plaats, waar hij mij het eerst het woord verleende, gelegenheid gegeven worden om mijne bijzondere dankbaarheid uit te spreken voor de aandacht, die hij aan mijn werk heeft gewijd, en voor de royale wijze, waarop ik in zijn blad eenige toelichtingen mocht geven.

Zeër erkentelijk ben ik ook voor het feit, dat hij juist den Heer Jan Zwart verzocht, over de muzikale zijde van dit werk te handelen. Ieder weet toch, dat de gedachten van den Heer Jan Zwart in een geheel andere richting gaan. Vele anderen zullen dezelfde bezwaren hebben, en helaas niet voldoende geschoold zijn, om ze behoorlijk onder woorden te brengen. Zij hebben in den bekwaamen organist een rechtschapen woordvoerder. Het zal ook aan de allereenvoudigsten duidelijk zijn, dat ik in kerkelijk Nederland het onderhavige werk niet ter perse had mogen leggen zonder het oordeel van Jan Zwart te kennen. Ik heb hem daarom reeds een achttal jaren geleden te Zaandam bezocht, en hij heeft over de Psalmmelodieën te mijnen huize geconfereneerd met Cesar Hinderdaal, aan wien ik voor de uitgave van het geestelijke lied zooveel verschuldigd ben. Ik gevoel mij met den Heer Jan Zwart bepaald op een voet van vriendschap, en wil dat gaarne openlijk uitspreken. Het is ook hem om de zaak te doen. En hij ziet ernstige gevaren. Hij kan zich beroemen op een jarenlange praktijk van organist. Op dat gebied heeft hij zijn sporen verdiend. Maar bescheidenlijk merk ik op, dat ik zelf 25 jaren liturg ben. Dat is ook iets. Op grond van mijne persoonlijke ervaringen en van al hetgeen ik van anderen weet, veroorloof ik mij het recht, ten aanzien van het Psalmgezag van den Heer Jan Zwart te verschillen. Wanneer zijn artikelenreeks, die, naar den opzet gerekend, wel tot Paschen vervolgd zal worden, voltooid is, zal de geharmoniseerde uitgave der Psalmen reeds lang verschenen zijn. In de „Bijlage" zal ieder kunnen lezen, hoe goed ik indertijd het standpunt van Jan Zwart begrepen heb. De uitgave van de eenstemmige en van de vierstemmige Psalmbewerkingen op de oorspronkelijke melodieën is van zijn standpunt de weerlegging. De blijmoedigheid, waarmee velen met Paschen de Psalmen reeds zullen zingen, in huis en in bijeenkomsten, en het welbehagen, waarmee men twee of driemaal per week reeds luistert naar de oude Psalmwijzen bij de morgenvindingen van de A.V.R.O., illustreeren de juistheid van mijn standpunt, dat alleen een volkomen breken met de sleur en een eerbiedig luisteren naar de normen uit een tijd, waarin het geloof krachtig was, het Psalmgezag in Protestantisch Nederland nog redden kan. Alle halfheid is hier uit den boeze. Maar aangezien ieder mensch weloverdacht zijn weg moet gaan, is het een goede en bovenal voor mij zelf zeer welkome gedachte geweest, aan het geslacht, dat welhaast zal zijn weggestorven, nog eens zulk een bekwaamen woordvoerder te geven. Het zal niet noodig zijn, later de artikelen van den Heer Jan Zwart te beantwoorden, daar mijne „Bijlage", d.d. Pinksteren 1936, voldoende toont, dat ik mij van de opvattingen van den Heer Zwart ter dege rekenschap heb gegeven.

Ik herhaal mijn oprechten dank aan den hoofdredacteur, en wanneer ik nog eens in Kampen over mijn werk mocht komen spreken, zullen Prof. Schilder en ik zonder twijfel met enthousiasme samen de nieuwe Psalmen zingen. Wij lezen in den Bijbel zoo vaak van „het nieuwe lied". Zouden de menschen hunne saamhorigheid als Christenen niet sterker gaan beleven, wanneer zij eens begonnen met elkander te zingen? De tijd zij niet ver meer, dat velen, die uit elkander gingen en meenden, elkander wel te kunnen missen, elkaar gaan weervinden door het lied van geloof en aanbidding.

H. HASPER.

Grootelijks begeerd.

„Ik heb grootelijks begeerd, dit Pascha met ulieden te eten eer dat ik lijde".

Luc. 22:15.

De dag van het Feest is aangebroken.

Op den middag heeft de Heere Petrus en Johannes uitgezonden om alles in gereedheid te brengen, en nu is de tijd voor het vieren van het Feest gekomen, zoo tegen den avond, en de Heere begeeft Zich met Zijn twaalf Apostelen naar de opperzaal.

Het is het laatste Pascha.

Ditmaal was het wel heel bijzonder.

De Heere deed nu dingen, en sprak woorden, die bij vorige vieringen niet waren voorgekomen. In de eerste plaats al de voetwassing.

En dan, wanneer die eindelijk is afgelopen, en

ze rond den Paaschdisch hebben plaats genomen, legt de Heere een opmerkelijke verklaring af. Want dan spreekt Hij er van, dat Hij grootelijks heeft begeerd dit Pascha met hen te eten eer Hij lijdt. Heel opmerkelijk.

Zoo een persoonlijk woord over zijn „zielstoestand", zou men zeggen, zoo maar midden op het officiële Feest, en terwijl de Heere vlak voor het lijden staat, en daar alle aandacht bij heeft.

Wat wil Hij daarmee nu eigenlijk zeggen? Is het misschien Zijn bedoeling, Zich een oogenblik uit dat zich aan Hem opdringende lijden los te maken en zoo er even niet aan te denken? Wil Hij Zich — al is het dan ook maar voor een wijle — losrukken uit dat Middelaarswerk om nog een uur rustig met de Zijnen te kunnen doorbrengen?

Zoo denken we misschien gauw, wij, die geneigd zijn, om den Heere, Die Zijne broederen in alles gelijk werd, te meten naar onze maat. Of, zoo we zoover al niet gaan, dan staat bij dat woord toch voor onze aandacht iets, dat daarmee verwant is: De Heere is er Zich van bewust, dat dit Pascha het laatste is, dat Hij met Zijne jongeren zal houden, en dat dadelijk daarop de scheiding komt; nu heeft Hij er toch nog behoefte aan om een oogenblik met hen alleen te zijn en samen het Feest te vieren, dat Hij elk jaar met hen hield.

Ook zoo genomen bevinden we ons echter in dezelfde lijn als bij het zooveel genoemde, en stellen we den mensch Jezus met Zijn menschelek gevoel en aandoeningen op den voorgrond, en letten er niet op, dat Hij in alles en voor alles de Middelaar is. Die Zijn werk doet; en we moeten niet denken, dat Hij in Zijn aardse leven ook maar één moment heeft gehad, dat Hij die Middelaarszaak heeft afgelegd om Zich ook eens met andere dingen bezig te houden.

Christus spreekt van een begeerte, die Hij had. Die moet dus ook worden ingeschakeld in Zijn ambtelijk werk, want die behoort daar bij; we mogen den band aan het Ambt des Heeren daarbij niet wat losser trachten te maken, en nog veel minder dat Ambt voor een poosje — hoe kort ook — uitschakelen.

Hij heeft een Ambt ontvangen, en is CHRISTUS, de Gezalfde, en is als zoodanig ook steeds bezig om het werk, waartoe Hij gezalfd is, uit te voeren.

Dat sta voor ons beseft dus hier ook in het middenpunt, omdat het dat voor den Heere ook heeft gedaan.

Het Ambt komt eerst.

En alles is bij Hem daaraan ondergeschikt en staat in dienst daarvan.

Dat is Christus' orde, die we nimmer, en vooral nu niet mogen omkeeren, nu Hij bijna aan het meest gewichtige deel van Zijn werk is gekomen. Nu gaat het ook naar die orde, en nu vooral, nu Hij verklaart, dat Hij grootelijks heeft begeerd, dit Pascha met hen te eten vóór Zijn lijden.

Wij willen wel eens „persoonlijke" dingen naar voren brengen; „zielstoestanden", ook van Jezus, en Hem zoo even uit het lijden uithalen, opdat Hij Zich een oogenblik met andere dingen bezig houde, een wijle uit die omcirkeling los kome, die zich al nauwer om Hem heen windt.

Maar wie zoo denkt — en menscheleke gedachten gaan zoo licht dien kant uit — houde toch allereerst in het oog, dat de omstandigheden daartoe al wel heel ongeschikt waren. Niets was daartoe minder geschikt dan juist het Paascheest, zooals het door Israël werd gevierd.

Dat zou Christus' gedachten afleiden en bij iets anders brengen?

Dan moest het anders wezen!

Want dat stond zoo nauw met Zijn lijden in verband, dat het niet anders kon, of Hij werd daardoor er nog met meer nadruk op gewezen.

Of was soms niet het Paaschlam voor Hem de heenwijzing daarheen, dat Hij als het Lam Gods gekomen was om de zonde der wereld weg te nemen? Werd Hem daardoor niet als voor oogen geteekend Zijn eigen werk, waarvoor Hij was gekomen?

Daarom is dit Pascha voor Hem veel meer een middel, waardoor Hem op het allerlaatste oogenblik helder en duidelijk wordt voorgesteld de lijdenstaak, die vlak voor Hem ligt, zoodat Hij met meer bewustheid en sterker toegerust dien lijdensbeker kan opnemen.

Indien we spreken willen van een persoonlijk element in die begeerte, dan heeft dat in elk geval toch een ambtelijk-persoonlijk karakter, en is het de begeerte om Zijn werk nog afgebeeld te zien de laatste maal, dat zulks nog mogelijk zal zijn door middel van het Oud-Testamentische Feest.

Maar we moeten nog verder.

Want de Heere betreft ook de discipelen er in, doordat Hij verklaart, dat Hij heeft begeerd, dit Pascha „met hen" te eten.

Twee dingen treffen ons daarin:

Dat Hij zegt: „Met ulieden", en: „Dit Pascha".

Doordat Hij Zijne jongeren er in betreft, blijkt, dat Hij hun daarmee iets heeft te zeggen of te geven, en die begeerte van Hem dus op hen betrekking heeft. Hij begeert ook voor hen iets te doen als Gezalfde Profeet, Priester en Koning.

Hij heeft dat ook gedaan.

Want Hij heeft het Pascha omgezet in het Avondmaal.

Hij gaat hun hier als Profeet verklaren, dat van nu aan het Pascha een anderen vorm en inhoud krijgt, zoodat het niet meer zal worden gevierd naar den Oud-testamentischen ritus.

O zeker, er zal ook na dezen dag nog vele jaren en eeuwen zelfs op den veertienden van de maand Adar door het volk der Joden een feest worden gevierd, dat men Pascha noemt en ook precies, naar het Mozaïsch voorschrift wordt gehouden; maar beteekenis zal het niet meer hebben.

Dit is het laatste.

Dit Pascha.

Want de Heere zal als Hoogepriester der Zijnen zoo meteen het werk doen, dat de vervulling is van het Pascha van Mozes, en dat zou overbodig maken; het is het werk, op grond waarvan die verandering ook plaats kan vinden.

En Hij is ook de Koning, Die Zelf die verandering ten uitvoer legt, en de schikkingen treft, die met het oog daarop moeten worden genomen, en zoo het Avondmaal instelt.

Dat begeerde Hij grootelijks.

Hij wilde voor hen het Pascha tot Avondmaal maken.

Was dat dan zoo van beteekenis voor hen?

Inderdaad!

Want tot nu toe werd jaarlijks het Paaschlam geslacht, dat heenwees naar de toekomst, en aanduidde, dat er een leven gegeven moest worden voor de verlossing van het volk Gods. Maar die eindeloze herhaling jaar op jaar wees ook aan, dat met dit Paaschlam het eigenlijke leven daarvoor nog niet gegeven was; dat het nog komen moest.

Ook waren de aanduidingen ten slotte maar heel vaag, onbepaald.

Hun zaligheid was er wel zeker om, maar voor hun geloof hadden ze toch maar zeer onbelijnde aanduidingen.

Dat wordt nu anders.

De Heere neemt brood en wijn, en wijst er op, dat ze teekenen zijn van Zijn lichaam en bloed, dat gebroken en vergoten wordt voor hunne zonden. En die teekenen spreken een andere taal, dan die van het Oude Testament! Die zeiden niet meer, dan dit: Er komt een Verlosser!; maar nu zullen zij (en zal heel de Kerk met hen!) in die teekenen steeds voor oogen hebben staan, wat de Heere als Zaligmaker den volgenden dag zou uitspreken op Golgotha: „Het is volbracht!"

En steeds weer, zoo dikwijls het brood gebroken en de wijn vergoten wordt, hebben ze een herinnering, onveranderlijk, aan wat eenmaal is geschied en nimmer weer ongedaan kan worden gemaakt: Het is volbracht!

Ik heb grootelijks begeerd.

Zoo sprak de Heere.

En er was reden toe!

Maar is er omgekeerd, nu Hij dat aan Zijne Kerk heeft geschonken, ook geen reden voor ons, zoo dikwijls die teekenen gereed staan, als een echo op Zijne woorden te zeggen: „Ik heb grootelijks begeerd!"?

VAN RAALTE.

Prof. Hepp over de ziel. (V.)

We zouden thans iets zeggen over het Schriftbewijs van Prof. Hepp. Nogmaals leg ik daarbij den nadruk op wat voor mij de hoofdzaak is. Hoofdzaak is niet, of de meeningen, die thans in geding gebracht zijn, juist zijn. Het is alleen, of Prof. Hepp het recht heeft, zó fel zijn collega's te bestrijden, en hen beschuldigen met van zeer ernstige afwijking van Schrift en Belijdenis. Of het alarm slaan noodig is geweest. En of het verzuim van „exegetische gelijkgeschakeling" verdiend is.

Nu is één van de eerste kwesties, die hier ter sprake komen, wat men te denken heeft van de uitdrukking „levende ziel", gelijk die in Genesis gebruikt wordt in het verhaal van de schepping van den mensch. Voor mij is de vraag op 't oogenblik deze: hebben de door Prof. Hepp aangeklaagden inderdaad zó ver zich verwijderd van wat anderen leeren? We zullen daartoe enkele citaten laten spreken.

Om te beginnen willen we letten op wat Prof. Dr A Noordzij schreef in de Korte Verklaring (uitgave J. B. Kok, bewerkt door gereformeerde theologen), ter verklaring van Ezechiël 8:1—18, speciaal vs. 3: er is, zoo lezen we daar, een „geest", die den profeet „opbeldt tusschen aarde en hemel". Die „geest" is volgens Prof. Noordzij „een van God zelf uitgaande levenskracht". Deze kracht „brengt hem naar Jeruzalem". In levend lijve? vraagt Prof. Noordzij. „Neen", antwoordt hij „dat zegt de profeet niet". Ezechiël's geest lijft door de ruimte, en ziet en hoort elders. En nu komt de passage waar ik op wijzen wil:

Dus: Ezechiël's ziel heeft het lichaam verlaten? Zoo zegt de profeet het ook niet, omdat hij nu een-

maal geen heeft! Ziel - vraag opk... Maar voor mensch is zijden: de andere, die de onzicht van ruimt beide kan zegt Ezech opgenomen „ik" werd.

Deze meen mentaar her. Oude Testam aonlijkheid maar een (blz. 84).

Omdat in „ziel" (onder gezet is met De J. M. Sp matie te gev Prof. Noord 11:19: „en nieuwen gee wijderen zal zal Ik hun tingen wand en Mij tot e Prof. Noord heeft opgema hart, maar:

„Een an geheel het mensch is wij noem zijde; wij het O.T. i Israël nu nen, als d De „ziel" derhalve a wordt een in uitzich Israëls le „Een r stuwkrach ziel" gaat want „lev van een „ zellen van geheel van Beide res ledige res bepaling Heeren lo zich naar de wilshet ming en de Heere delen in

Over dat elders zich

„Geest" dringt: d inhoud n kunnen z dus „zijn zijn eigen uit hem

Dit zijn Noordzij z keeren in levenskrach eerst een „ levensadem in Ezechiël leven gelat band volge m a k e n onzeker bij 'het zoe te worden, geloof... gaat ver Prof. Noord

Deze pla de aandacht waard. Eze worden „ge leven gelat in verwar rustig, ong kunnen zeg 73 zich „ge terwijl hij schokt, „fl verknoeierte

Nu zal Ik heb me gehouden, Korio Verl meerde ex nu ieman bekende te kunnen de (Matth. 10 van Ezech

De concentratie van het geloof.

Daar is in de figuur van Maria, de zuster van Lazarus, iets onberekenbaars, iets anders.

Martha is daar bitter tegenop gelopen, als haar zuster schijnbaar onbillijk het huiswerk „huiswerk“ laat en in volle concentratie der ziel aan Jezus' voeten zit.

En later, bij de zalving van Christus, heeft Maria zich een ambtelijke berisping op den hals gehaald van de zijde der apostelen. „Je bent een overdreven meisje!“ hebben zij als het ware gezegd, „je kunt niet met geld omgaan!“

Maria's hebben het niet gemakkelijk in de wereld en al evenmin in de kerk!

„Je doet alsof er geen diaconie is!“ gromt Judas, „daar hadden driehonderd menschen van kunnen eten!“ En de andere ambtsdragers knikken instemmend (Matth. 26:7). „Jezus heeft dit niet noodig, wat geeft de Heiland om weelde?“

Maar Maria heeft zich op den Heiland geconcentreerd, zij heeft gesproken: mijn goedheid raakt wel tot U, of zoals Noordzij schooner vertaalt: voor mij gaat er niets boven U! Zij heeft den Heiland bij het begin van Zijn lijden een liefdes-offer bereid.

Ik werd dezer dagen als onweerstaanbaar heengetrokken naar dat intiem tooneeltje te Bethanië. Ik zag ze zitten, die wonderlijke gemeente aan den feestmaaltijd, waartoe een genezen melaatsche en een uit de dooden opgewekte behoorden, waar de twaalf apostelen mede aanzaten.

Wel een gezelschap dat ten volle de aandacht waard was! Maar deze vrouw heeft haar aandacht uitsluitend geconcentreerd op den Heiland. De gebroken kruik en de mateloos vloeierende olie zijn beeld van haar gebroken geest en haar liefdes-dronken hart.

De nardusgeur is in de dagen, die wij beleven nu juist niet het eerste, wat ons uit de kerken tegemoetkomt.

Wel wordt soms met nadruk geroepen: Dit is nardus! en telkens herhaald: Nardus-extra! Maar de kruik is niet albast en de geur streelt mij niet! Het zalvend woordje staat terecht in een kwaden reuk!

Nardus kunnen wij niet bij een maaltje koopen of bij een scheutje plengen, zij is het liefdes-offer van een aan Jezus overgegeven ziel. Als ik mijn hart zou laten spreken, zou dat hart zeggen: Dit is geen tijd voor nardus! Ik wil spreken in de bitterheid mijner ziel!

Doch wij zijn in de Lijdensweken en wij worden geroepen ons weer ten volle te concentreren op den Zaligmaker.

Gods roepstemmen komen ons meestal ongelegen en toch altijd ter rechter tijd.

Als de kerk het verstaat zich in deze dagen geloovig te concentreren op den Christus, dan zijn wij gered!

Als het aan ons ligt, dan kon de kerk inderdaad wel eens scheuren. Niet dat ik aan iemand dat voornemen toeschrijf, maar de gevaren van groote verwijdering dreigen.

Hoe zullen wij dat voorkomen?

Broeders, niet de lijmpot, maar de nardusflesch! Het lijkt ons bijna onmogelijk dat wij elkaar weer vinden, er is groote bitterheid gezaaid, met namen gespeeld, de leer verschillen dreigen oer-verschillen te worden.

Maar letten wij op Maria, zij heeft niet meer gezien wie met haar aan tafel zaten, zij heeft zich zelfs niet tegen Judas verdedigd.

Zij heeft alleen Jezus gezien.

Ten opzichte van die concentratie op den Heiland liet haar het afkeurend gevoelen der apostelen totaal onbewogen.

In deze geloofshouding zal onze kerkelijke redding liggen.

Als de kruik breekt, breekt de kerk niet!

En de nardus, als liefdes-offer aan Jezus gegeven, doet Hij afvloeien op Zijn gemeente.

Nardus op de dogmatiek!

Nardus op de wijsbegeerte!

Nardus op de pers!

En als dan de Synode samenkomt, zal het wezen: Het huis werd vervuld met den geur der zalft!

N. B.

is en zijn voortdurenden invloed op „de ziel“ uitoefent.

Voor deze week willen we het hierbij laten. Volgende week hopen we iets in verband met een en ander op te merken.

K. S.

Prof. Hepp in brochure III.

Het is wel wat moeilijk, de derde brochure van Prof. Hepp te gaan bespreken, tegelijk met de tweede. Waar evenwel de kwesties haar groot belang hebben, willen

omgezet in het

rklaaren, dat van vorm en inhoud worden geviseerd.

us. g nog vele jaren u van de maand en feest worden en ook precies wordt gehouden, er hebben.

ijester der Zijnen de vervulling is t zou overbodig nd waarvan die l.

zelf die veranderingen treft, die len genomen, en

tot Avondmaal

s voor hen?

het Paaschlam ekomst, en aant moest worden Gods. Maar die wees ook aan, ijke leven daar-het nog komen

slotte maar heel

om, maar voor zeer onbelijnde

en wijst er op, haam en bloed, voor hunne zonen andere taal.

Die zeiden niet osser!; maar nu net hen!) in die ben staan, wat genden dag zou volbracht!

brood gebroken ze een herinname is geschied vorden gemaakt.

aan Zijne Kerk n voor ons, zoo n, als een echo heb grootelijks

VAN RAALTE.

EVEN

het Schriftbewijs arbij den nadruk, ofdzaak is niet, of ebracht zijn, juist t recht heeft, zó beschuldigen ma rift en Belijdenis t. En of het verrijrdiend is.

lie hier ter sprake n de uitdrukking gebruikt wordt is mensch. Voor mij ben de door Prof. er zich verwijder n daartoe enkele

wat Prof. Dr. A. ing (uitgave J. B. eologen), ter veraal vs. 3: er is, en profet „opbe!“ is volgens Prof. ade levenskracht!“ dem“. In levendes t“, antwoordt hij geest tijt door de komt de passie

lichaam verlaten? omdat hij nu oer-

maal geen westerling is. Wij zien het zóó: de mensch heeft ziel en lichaam. In dien gedachtengang kan de vraag opkomen van een scheiding van ziel en lichaam. Maar voor Israël staat het zóó niet. Dat zegt: de mensch is een levende ziel (Gen. 2:7) met twee zijden: de eene, die men ziet (ons „lichaam“) en de andere, die men niet ziet (ons „ziel“). Daarbij wordt de onzichtbare zijde niet beheerscht door de vormen van ruimte en tijd, zoodat des menschen geest door beide kan heendringen. Zoo ziet Israël het en daarom zegt Ezechiël in dezen vorm wat hij ervoer. „Ik“ werd opgenomen en weggevoerd en „ik“ hoorde en zag en „ik“ werd teruggevoerd.

Deze meening van Prof. Noordzij komt in zijn commentaar herhaaldelijk aan het woord. „Ziel“ is (in het Oude Testament) volgens hem „het eigenlijke“ der „persoonlijkheid“ (blz. 83): „de Israëliet immers heeft niet maar een 'ziel' zooals wij, doch hij is een 'ziel'“ (blz. 84).

Omdat in de huidige discussies de kwestie van de „ziel“ (onderscheiden van het „psychische“) in verband gezet is met die van het „boven-tijdelijke hart“, gelijk Dr. J. M. Spier onzen lezers zoo vriendelijk was informatie te geven, letten we ook met aandacht op hetgeen Prof. Noordzij schrijft ter verklaring van Ezechiël 11:19: „en geven ga Ik hun een ander HART en een nieuwen geest zal Ik leggen in hun binnenste en verwijderen zal Ik het steenen hart uit hun lijf en geven zal Ik hun een vleeszen hart, opdat zij in mijne inzettingen wandelen en mijne rechten bewaren en ze doen, en Mij tot een volk worden en Ik hun tot een God.“ Prof. Noordzij schrijft hierbij (blz. 128) (nadat hij heeft opgemerkt, dat niet moet worden gelezen: éénlei hart, maar: een ander hart):

„Een ander hart“. Nu is het hart voor Israël niet geheel hetzelfde als voor ons. Israël ziet het zóó. De mens is een ziel. Deze heeft een zichtbare zijde; wij noemen deze „lichaam“. Ook een onzichtbare zijde; wij noemen deze „ziel“. „Ziel“ in den zin van het O.T. is dus heel wat meer dan bij ons. Wanneer Israël nu die „ziel“ als werkend vermogen wil teekenen, als drang tot actie, dan spreekt het van „hart“. De „ziel“ werkt dus door het „hart“. Wanneer hier derhalve aan Israël een „ander hart“ gegeven wordt, wordt een geheel ander complex van wijsbegeerten in uitzicht gesteld, zich uitend in een reeks daden. Israëls levensopenbaring zal dan anders worden.

„Een nieuwe geest“. „Geest“ is levensbeginzel, stuwkracht der „mensch-ziel“. Van die „mensch-ziel“ gaat kracht uit, omdat ze een „levende ziel“ is, want „leven“ is niet zijn, maar doen. Het indragen van een „nieuwen geest“ spreekt dus van het in actie zetten van een nieuwe stuwkracht, waardoor een ander geheel van daden aan het licht zal treden.

Beide woorden tezamen spreken dus van een volledige regeneratie... Het „steenen hart“: de wijsbegeerte, die koud en onaandoenlijk was voor des Heeren lokkingen, die met den Heere niet rekende en zich naar Diens wil niet richtte. Het „vleeszen hart“: de wijsbegeerte, die onvankelijk is voor levensstrooming en zich openbaart in een reeks daden, welke de Heere zelf in vs. 20 karakteriseert als een „wandelen in mijne inzettingen“, en zoo voort.

Over dat begrip „geest“ spreekt Prof. Noordzij ook elders zich nog uit. B.v. op blz. 143. Daar lezen we:

„Geest“, d.i. de zielsenergie, die de ziel tot daden dringt; de strevende kracht der ziel, die den zielsinhoud naar buiten dringt, zoodat we in de daden kunnen zien wat er in de ziel woont en werkt. Wie dus „zijn eigen geest“ volgt, doet niets anders dan zijn eigen zielsinhoud in daden omzetten. Wat er uit hem uitgaat is verlichteel van eigen hart.

Dit zijn wel de hoofdbegrippen, gelijk Prof. Dr. A. Noordzij ze ziet optreden in het Oude Testament. Ze leeren in zijn verklaring nog vaak terug. „Ziel“ is levenskracht, is Godsgemeenschap, omdat de mensch eerst een „levende ziel“ werd, toen de Heere hem den levensadem gaf (Gen. 2:7) (blz. 150). En nu worden in Ezechiël 13:19 „zielen gedood“, en andere in het leven gelaten. „Ziel dooden“ betekent in dit verband volgens Noordzij iemand „bekommerd maken“, hem omtrent het Woord des Heeren in onzekerheid brengen, „tengevolge waarvan hij bij het zoeken van den Heere het spoor bijster dreigt te worden, zijnen God dreigt te verliezen, zoodat zijn geloof... verlamt en bekommernis de ziel gaat vervullen. Dat is 'zielen dooden', zegt dan Prof. Noordzij.

Deze plaats, aldus geëxegeseerd, is toch wel even de aandacht en een opmerking in het voorbijaan waard. Ezechiël zegt hier, dat de zielen van vromen worden „gedood“, en van goddeloozen worden „in het leven gelaten“. De eersten worden bekommerd gemaakt, in verwarring gebracht, de tweeden blijven onbewogen, rustig, ongeschokt. In zulk spraakgebruik zou men dus kunnen zeggen, dat de ziel van den dichter van Psalm 73 zich „gedood“ voelde, toen hij nog in de moeite zat, terwijl hij de goddeloozen zag met levende ziel, ongeschokt, „in form“, zeggen de tegenwoordige taalverkoopers.

Nu zal ik niet beslissen of deze exegese geldig heeft. Ik heb me nog nimmer met dien tekst bijzonder beziggehouden, en ben voorzichtig, ook in het lezen van de Korte Verklaring, die onder leiding van onze gereformeerde exegeten staat. Ik vraag alleen maar dit: als nu iemand eens de meening zou opwerpen, dat de bekende tekst: „vreest hen niet, die wel het lichaam kunnen dooden, maar de ziel niet kunnen dooden“ (Matth. 10:28) moet worden uitgelegd naar analogie van Ezechiël 13? Dan werd het: vreest niet hen, die

wel het lichaam kunnen dooden, maar Uw Godvertrouwen niet kunnen breken?

Ik weet wel, dat ik hier gevaar loop, ook zelf onder de deformateurs te worden gerekend. Het laat mij, als ik me bewust ben, tot den vrede door den dienst der waarheid mee te werken, vrij koud. Ik zelf beslis niet, dat zulk een opvatting van Matth. 10:28 juist zou zijn; ik zou ze zelfs op dit oogenblik niet graag verdedigen. Ik wil zelfs verder gaan: ik heb dienzelfden tekst al eens voorgehouden aan iemand, van wien ik wist, dat hij de anthropologische opvattingen, waartegen thans Prof. Hepp voor het forum der belijdenis-handhavers als openbaar aanklager te veld trekt, voelszins toefichte. Maar daarover loopt het nu niet. Als iemand eens dien tekst aldus interpreteerde? Mischien zou meer dan één opponeeren, best. Maar wie zou durven zeggen: het mag niet? Wie zou willen zeggen: de man moet worden aangeklaagd? Hij zou zeggen: ik lees den tekst naar Ezechiël 13:19; en er zou weinig tegen in te brengen zijn, tenzij dan uit oudere exegeten. En die hebben met hun dogmatiek en psychologie ook wel zóóveel aangedurfd, dat ze feitelijk Ezechiël lieten zeggen, wat hij niet had geschreven. Dat „zielen“, die niet „leven“ moesten, toch bleven leven en omgekeerd, zat ook hun al wat dwars; en daarom kan men in de Biblia Critica bewijzen te over vinden van een „verklaring“, die hierop neerkwam: dat staat er nu wel, maar 't is zóó niet bedoeld. Noordzij evenwel zegt: zoo staat het er, en zóó is 't óók echt bedoeld.

Hetgeen ik dus maar zeggen wil in deze tusschenopmerking is dit: ik versta niet, hoe Prof. Hepp meent te mogen zeggen, dat Matth. 10:28 daar staat als een graniel, waartegen het „afwijkend gevoelen“ zich stuk stoot, maar waarop mee de Gereformeerde belijdenis aangaande de ziel is gegrond. Ik versta dat niet. Want ik ben een beetje bang voor het gebaar van wetenschappelijke ernst, dat hier dreigend den vinger opheft, en zegt: op dezen tekst mede is „gegrond“ de Gereformeerde belijdenis aangaande de ziel. Ja, zeker als historische bijzonderheid is dat juist. Maar dat is nog geen reden om elkaar het vertrouwen op te zeggen, of als bouwers aan den gereformeerden wetenschapstempel voor de oogen van De Kersten en consorten te disqualificeeren. Want er zijn behalve den genoemden ook nog ettelijke andere teksten, waarmede jaren aaneen gereformeerde belijdenisuitspraken ondersteund zijn, terwijl toch ieder, die ter zake kundig is, en zeker ook Prof. Hepp, hartgrondig overtuigd is, dat de vaders daarbij toch aan dien tekst een anderen inhoud hebben toegedacht, dan hij werkelijk had. Neem alleen maar eens het bekende (nog in discussie gebrachte) woord over „roeping en verkiezing vast maken“. Prof. Greijdanus geeft daaraan een heel anderen uitleg, dan alle mogelijke gereformeerde theologen, ook dogmatici, er aan hechten; en hij verschilt daarbij ook van menig theoloog, die belijdenisschriften en vraagboekjes voorzag van „bewijspplaatsen“. Ik weet uit de beste bron, dat Prof. Hepp zich dit alles zeer goed bewust is. En daarom verbaast het me, dat hij meent, dat er menschen zijn, die hun anthropologie zien breken op een „tekst-van-graniel“ en dan toch maar volhouden. Als ik Vollenhoviaan was, zou ik fier en vrij mijn eenigen troost in leven en sterven kunnen putten óók uit Matth. 10:28, en ik zou het verwijt, dat ik mijn exegetisch geweten daarbij dan toch zeker geweld aandoe, beantwoorden, door den man, die het beweerde, eens flink in de oogen te zien. Heeft soms Prof. Hepp Matth. 10:28 ooit losgemaakt van zijn eigen psychologie?

▼

Intusschen, dat was maar een „Zwischenbemerking“. We keeren tot Noordzij terug. Als Ezechiël (18:4) den Heere laat zeggen: „alle zielen zijn van Mij... de ziel, die zondigt, die zal sterven“, dan verklaart Noordzij weer op de bekende wijze:

„... de mensch... naar zijn goddelijke afkomst: geschapen door het indragen van den goddelijken levensgeest in de aardse stof, welke op deze wijze niet drager wordt van „een levende ziel“, maar welke zoo zelf „een levende ziel“ wordt (Gen. 2:7)... „De ziel, die zondigt, die zal sterven“ d.w.z. de mensch, die... (enzovoort). Daarbij moeten we dan „leven“ zien in het licht, waarin Oud-Israël het zag: deel hebben aan den van God nederdalenden levensgeest, die in het „zieleval“ werkt, in het „vleesch“ zich belichaamt en in des menschen daden zich veruitwendigt... Wanneer hier dus van „sterven“ sprake is, wordt daarmee bedoeld het niet-bestaan in het komende gericht... het geen-deel-ontvangen aan de levensheerlijkheid van den Messiaanschen tijd.“

Ziet dit laatste citaat op het „sterven“, een ander (bl. 223) handelt over het „leven“. Israël wordt bij den Sinai onder de tucht der wet geplant, opdat het „leven“ zou. Noordzij gaat dan verder:

Dit „leven“ mag intusschen noch in uitsluitend fysischen noch in uitsluitend psychischen zin worden verstaan. Dit zou in strijd komen met Israëls psychologie, die het fysieke en het psychische in den mensch niet als een tweedheid, maar als een eenheid ziet. „Leven is én fysisch én psychisch... het deel ontvangen aan de rijkdommen van den Messiaanschen tijd. Het is het uitleven der „ziel“ naar den door God zelf gegeven uitwendigen en inwendigen levensvorm. Tenslotte wijzen we nog op bl. 208, met weer de bekende constructie:

Vernieuwd moet worden „het hart“, d.i. het weekend vermogen der ziel, die weer in een bepaalde richting gestuurd wordt door „den geest“, d.i. wat achter de „ziel“ ligt, de motorische kracht daarvan

we ook nu reeds beginnen met een en ander op te merken over deze derde brochure.

Onze lezers weten reeds, dat ze handelt over „de vereeniging van de beide naturen van Christus“. Dat het requiſitoir, hier geopend tegen de filosofie van Prof. Vollenhoven, vrijwel vernietigend is uit een oogpunt van gereformeerden opbouw, hebben we reeds verleden week met een enkel woord, en dan zeer tot ons leed-wezen, geconstateerd.

Voor ons zelf staat het met de bespreking van deze beide punten er niet anders voor, dan bij de behandeling van brochure II. Ook nu gaat het gesprek over meeningen, die ik zelf niet heb voorgestaan, en die opkomen uit een filosofisch concept, dat in zijn structuur en opbouw geheel en al ligt voor rekening dergenen, die Prof. Hepp bestrijdt. Over die meeningen zelf gaat het weer niet. Die kan men zakelijk en rustig bespreken, als we nog eens een tijd van rust en wetenschappelijke samenwerking krijgen. Thans loopt het alleen over de vraag, of Prof. Hepp den toestand ziet zooals hij werkelijk is.

Tot mijn spijt (maar eigenlijk ook tot ons aller vertroosting), moet ik hierop ontkennend antwoorden.

Hoe deze brochure werken zal, weet ik niet. Het „eenvoudige volk“ zal er niet veel aan hebben, als het aankomt op begrippen; want de stof is zeer ingewikkeld, en de vreemde namen rollen, dank zij de belesenheid van Prof. Vollenhoven, in vlug tempo over elkander heen. Brochure III gaat ongetwijfeld over de meeste hoofden heen. In zóoverre zou men dus van de onrust, die ze brengen zal, nog niet te sombere gedachten behoeven te hebben.

Aan den anderen kant evenwel is de inhoudsopgave opschrikkend genoeg: het requiſitoir eindigt met de voor de Vrije Universiteit vernietigende (als n.l. Prof. Hepp gelijk had), aanklacht: dat er geen vergelijking der zonden meer overblijft op het standpunt der bestredenen. En aangezien de lasteraars, die rondom de gereformeerde kerken staan, meestal niet het hoofd zich breken over argumenten, maar genoeg hebben aan enkele sensationele opschriften, staat toch nog wel te vreezen, dat brochure III, ondanks de zwaarigheid der stof, niettemin nog veel schade doen zal aan den gereformeerden naam en de eere der Vrije Universiteit.

Nu is al dadelijk wantrouwen omtrent de scherpte van het door Prof. Hepp opgehangen portret gezeten bij hem, die met instemming onze voorgaande artikelen mocht gelezen hebben, en tevens kennis nam van wat er op bl. 8 staat:

„Het afwijkend gevoelen omtrent de vereeniging van de beide naturen van Christus houdt nauw verband met dat omtrent het voortbestaan, de onsterfelijkheid en de substantialiteit van de ziel. Het feit, dat degenen, die in het laatste feil gaan, ook in het eerste mistasten, wijst reeds hierop. Daarenboven komen beide kwesties uit dezelfde grondgedachten op. Men krijgt weer dezelfde argumenten te hooren, zij het dan met verschillende toepassing. Dat verlicht de taak van deze brochure niet weinig.“

Welnu, indien dit waar is — en ten deele is het dat inderdaad — dan is hiermee reeds dadelijk aannemelijk gemaakt, dat de derde brochure van Prof. Hepp eveneens mistast. We zagen toch reeds, dat

a. inzake „het voortbestaan“ Prof. Hepp beschuldigt, zonder een zweem van bewijs te kunnen leveren; terwijl uit duidelijke citaten blijkt, dat het tegenovergestelde van wat hij anderen in den mond legt, door hen inderdaad wordt geleerd;

b. inzake „de onsterfelijkheid“ het verstaan van de

bedoeling der door hem bestredenen is gehinderd door een te onscherpe probleemstelling;

c. de „substantialiteit“ der ziel veel te simplistisch is behandeld, en aan de aangeklaagden toedichtte, wat zij niet leeren.

Indien dit alles juist gezien is, dan is daarmee tevens — en dan nu volgens Prof. Hepps eigen getuigenia — aannemelijk gemaakt, dat zijn derde brochure evenmin doeltreffend is als de tweede.

Dat dit inderdaad het geval is, hopen we hierna aan te toonen. Want tot mijn spijt moet ik nu wel afbreken.

K. S.

Onsterfelijkheid.

„Bij het lezen van een werk van Dr A. Kuyper Jr („De Band des Verbonds“, 1907), bleek mij, dat deze nog liever spreekt van „onsterfelijke mensch“ dan van „onsterfelijke ziel“.

Op pag. 291 schrijft hij:

„De dood is om der zonde wil in de wereld gekomen. En dien dood hebben wij daarom eerst recht te verstaan, zullen wij iets vorderen in de ontwikkeling dezer gedachten. De dood is niet een „niet-meer-zijn“, is niet een „ophouden van het bestaan“, zooals met name door de mannen der wereld wordt geleerd. Christenen spreken veel van een onsterfelijke ziel, en werken zoodoende o.l. wel eenigermate een misverstand in de hand.

Van tweeën één toch. Als van een „onsterfelijke ziel“ gesproken wordt, dan bedoelt men, dat de ziel eeuwig blijft bestaan en voor vernietiging niet vatbaar is; maar dan moet dadelijk opgemerkt, dat die onsterfelijkheid in even gelijke mate ook van het lichaam geldt. Ook het lichaam is, beschouwd in verband met de onsterfelijkheid, even onvernietigbaar als de ziel.

Of men bedoelt, dat de ziel na den tijdelijken dood anders bestaat, nu zij gescheiden is van het lichaam. Maar dat geldt toch ook van het lichaam, dat eerst als lijk, en straks na de ontbinding, anders bestaat, nu het gescheiden is van de ziel.

Mocht men het echter geestelijk bedoelen, en zeggen, dat in geestelijken zin de ziel onsterfelijke is, dan ligt het antwoord voor de hand, dat zulks niet waar is, want dat de ziel, zonder genade, dood is in zonden en misdaden, en uit dien dood alleen door wederbarende genade wordt opgewekt. Evenzeer als de ziel door de roeping Gods uit den geestelijken dood wordt opgewekt, evenzoo zal eenmaal het lichaam door het roepen Gods uit den lichamelijken dood tot opstanding geroepen worden.

Hoe men het ook wende of keere, de ziel is niet alléén onsterfelijke, maar het lichaam is dat ook. En het wil ons voorkomen, dat, ter afsnijding van mogelijk misverstand, het beter is te spreken van den onsterfelijken mensch, waarbij terstond aan ziel én lichaam gedacht wordt.“

Als „Reformatie“-lezer zend ik U dit, met de gedachte, dat het mogelijk iets is om door te geven aan de lezers, wat ik natuurlijk aan Uw inzicht overlaat.“

Tot zoover één onzer lezers.

Zijn bijdrage lijkt me voor het recht onderscheiden der dingen, met name voor het onderscheiden van terminologische en zakelijke geschillen, niet zonder betekenis.

K. S.

Het raadselachtige in de brochure van Prof. Hepp.

De vorige week schreef ik iets over het raadselachtige van Prof. Hepps brochure, als men let op den tijd van het verschijnen en wanneer men zijn snijdend scherpe vonnissen vergelijkt met de beoordeelingen van Prof. Kuyper uit vroeger tijd en die van Prof. Ridderbos. We willen nu iets schrijven over het raadselachtige

leider te krijgen. Zij wilden Hem koning maken. (Joh. 6). Er was hun alles aan gelegen om den Heiland aan het hoofd te plaatsen van hun actie, van den messiaanschen opstand.

Maar Jezus heeft telkens weer hun wenschen afgewezen. Hij weigert absoluut iets te maken te hebben met het revolutionaire woelen en kuipen dezer vrijheidsbenden.

En dan is het merkwaardig om op te merken, dat nu Barabbas de plaats van Jezus van Nazareth is gaan innemen. Hij toch wordt naar Matth. 27:16 ons mededeelt, bende-leider. De Statenvertaling doet ons lezen: „Zij hadden toen een welbekenden gevangene, genaamd Barabbas.“ Ik onderstreep de woorden waarop het aankomt. Maar het Grieksch veroorlooft ons ook aldus te lezen: „Zij hadden toen een gevangenen bende-aanvoerder, genaamd Bar-Abbas“. Dat hij zijn leiderstaak goed vervuld heeft, doet Lucas weten. Hij schrijft toch (23:19): „dewelke was om zeker oproer, dat in de stad geschied was, en om een doodslag, in de gevangenis geworpen“. De woorden laten deze verklaring toe: „die om een zekeren opstand, die in de stad geweest was, en om het (aangerichte) bloedbad, in de gevangenis geworpen was“. En Marcus zegt hetzelfde van de twee moordenaren (Marc. 15:7). „En er was een, genaamd Barabbas, gevangenen met andere mede-oproermakers, die in het oproer een doodslag gedaan hadden“. Weer dezelfde gedachte: opstand in Jeruzalem gepaard met een bloedbad.

Wanneer wij ons nu afvragen waar in het evangelie ons nog meer van zoo'n opstand verhaald wordt, herinneren wij ons het veelszins duistere verhaal van Luc. 13:1—5. En dan voeren de onderzoekingen van Pickl en de exegetische uiteenzettingen van Bornhäuser („Studien zum Sundergut des Lucas“ bl. 94—103), tot eenzelfde resultaat: er is een opstand in Jeruzalem op twee punten

van enkele klachten en aanklachten in de brochure. Er is reeds op gewezen, dat Prof. Hepp inzake de grondgedachten van Prof. Vollenhoven en Prof. Dooyeweerd's filosofie een caricatuur-beeld geeft. Dr Popma van Apeldoorn sprak er zelfs van, dat aan de wijsbegeerte der wetsidee een aantal „dwaasheden“ in den mond worden gelegd, die geen harer verdedigers ooit heeft gezegd!

Maar niet alleen inzake de grondgedachten, óók ten aanzien van min of meer afgeleide beschouwingen van Prof. Vollenhoven valt Prof. Hepp een zoo vernietigend en tegelijk zoo onrechtvaardig vonnis, dat men zich weer moet afvragen: hoe kan Prof. Hepp zoo schrijven? Moet zoo de geesels gezwaaid boven mede-broeders, mede-professoren, mede-bouwers van de gereformeerde wetenschap? Moet zoo lichtvaardig worden gespeeld met het zoo zware vonnis-van-afwijking-der-belijdenis?

Om maar iets te noemen: driemaal schrijft Prof. Hepp (zie p. 20, 30, 62), dat het afwijkend gevoelen der heeren Prof. Vollenhoven, Prof. Dooyeweerd en A. Janse niet met den geestelijken dood rekent, die past eenvoudig niet in hun schema!

Wie niet goed op de hoogte is, moet wel opschrikken van zulk een aantijging. Loochenen die collega's van Prof. Hepp, die professoren aan onze Vrije Universiteit in gezelschap van den Heer Janse, dat alle menschen in zonde ontvangen en geboren zijn? Dat ze dood zijn door de misdaden en de zonden (Ef. 2:1)? Dat ze onbekwaam zijn tot eenig geestelijk goed en geneigd tot alle kwaad? Ja, loochenen die mannen werkelijk, dat de mensch van nature staat buiten de gunst en de gemeenschap Gods?

Zulke vragen moeten wel opkomen bij een lezer van Prof. Hepps brochure als hij niet beter op de hoogte is. De aanklacht is toch wel ontzaglijk fel tegen mede-broeders, nog wel (op één na) allen lid van dezelfde kerk, gaande naar één Avondmaalstafel!

Laten we nu Prof. Vollenhoven zelf het woord geven. Ik citeer uit hetzelfde boek, dat Prof. Hepp doorlopend aanhaalt, 'tis trouwens ook het eenige, dat door Prof. Hepp is „bewerkt“ in zijn brochure. En wel uit „Het Calvinisme en de reformatie der wijsbegeerte“, pag. 42. Prof. Hepp citeert blz. 43 en 44 van dat boek meermalen. Ik blijf dus dicht in de buurt.

Prof. Vollenhoven begint op blz. 42 met de beschrijving van wat de schriftuurlijke wijsbegeerte aanvaardt betreffende den toestand der menschen, zooals die ge worden is door en na den zondeval.

Als eerste punt wordt dan genoemd — let wel — de algeheele verdorvenheid van den mensch. Prof. V. teekent die aldus:

„Wie het voorgaande heeft gevolgd, verstaat dat de schriftuurlijke wijsbegeerte het Woord Gods ook aanvaardt, waar het harde waarheden zegt. Tenslotte is daarmee heel wat meer te winnen dan met een niet willen zien van de werkelijkheid. Ook hier kan de wijsbegeerte niets veranderen: ze heeft slechts te pogen het Woord Gods helder te vatten.“

Daar is dan in de eerste plaats de mededeeling der Heilige Schrift, dat het geslacht des menschen door de zonde verdorven is. De dood (!!) treft dan ook niet alleen Adam, maar eveneens allen, die in hem begrepen waren (1 Cor. 15:21). En wie weet wat hij zegt, kan dit niet zeggen zonder dat z'n spreken als bij Paulus een kermen wordt: „want zij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods“ (Rom. 3:23). Dat geldt dus van ieder individueel lid van het menschelijk geslacht. En raakt niet maar een deel van z'n bestaan, maar geheel z'n leven. Want z'n hart is onbetrouwbaar (Spr. 28:26); ja juist uit dat hart, waaruit de uitgangen des levens zijn, komen

der stad neergeslagen en in bloed gesmoord. Pickl combineert dat verder met mededeelingen van Jozefus en zet ons dan voor het feit van een Loofhultenfeestopstand, waar Barabbas de aanvoerder van was. Maar hij en twee andere onderaanvoerders geraken in gevangenschap en zullen straks op het Paascheest hun verdiende straf ontvangen: de kruisiging, de rebellendood! Juist op het Paascheest, want nu kan Pilatus, die het roemeinsche gezag heeft te verdedigen, een afschrikwekkend voorbeeld stellen aan alle rebellen die nog mochten broeden op samenzweringen en voorbereidselen voor den messiaanschen opstand.

Het resultaat is dus dit: Pilatus heeft een gevangenen rebellen-aanvoerder Barabbas, die zijn vrijheden op het laatste feest heeft aangevoerd bij een opstand. Bij het bloedbad, dat ontstaan is, raakte hij in de handen van de Romeinen.

Voorts valt de aandacht op de mededeeling van alle evangelisten, dat op het Paascheest de stadhouder één gevangene moest loslaten. Een z.g. paaschamnestie. Dat wist het volk. En daarvan maken de „Barabbas-vrienden“ gebruik. Tenminste, er komt een massa-deputatie op Gabbatha om hun wensch als andere jaren te vervullen.

Marcus verhaalt ons (15:8): „en de schare riep uit en begon te begeeren, dat hij deed, gelijk hij hun altijd gedaan had“.

Ik onderstreep weer de woorden waarop het aankomt; er is toch een lezing in sommige handschriften, die als volgt luidt: „en er kwam een schare op enz.“. Mattheüs wijst ook op iets dergelijks (27:17): „Als zij (n.l. de Barabbas-vrienden of de vrijheden, de lesten) dan vergaderd waren“.

Deze menschen wenden dan pogingen aan, dat één van hun geliefde leidlieden zou mogen deel in de gebruikelijke paaschamnestie. Maar niet meden de evangelisten wiens vrijheid zij staan te eischen van Pilatus. Het komt ons voor, dat zij

voort boozen die hem w

Tot zoover ontzettende v zuiverder en we vragen on lezende, zoo' volke bekend willen de dikke mist.

Maar het v

Op blz. 61 Vollenhoven nis. En dan de plaatsver Ook weer waar zou wordt geloo de gansche dragen heeft afwijking co smart“.

Wat toch w

Prof. Vollen waarbij het voor de k dat „de d straf (is) Hepps betoog constateering dwaling geb enkele a leiding u lijk is. Zoo hoe smartell vervangende waar, Prof. naar h'zelf hart“ consta neer ledere lijk is.

Nu heb ik de tusscher kunnen vin Driemaal band met d

„Te ster begeerensv mensch op verwezen 20:14; 21 den eerste bestaat v allen door de daareft hen treft, (1 Cor. 15

Hier worc aan „den t Als men zóe steeds bedo „midden in alzóó de do Greijdanus bedoeld „zo

Verder s doorgaat „t vragen wees gesproken

geen bepa voordrager

Maar Pi van den l komen. H den Heila die genaaf alle moeit stellen. Er dan warer heid heeng houders n dien Jezu tieke doel

Op dat l Het ligt bij zichze voor de r was: de van Jezus. de romein indien hij moet. Dit Maar wan komt hee tegen den dus voor De vrijhei organiseer

En deze v voor hun wat waar Jezus van van deze het proce houding v rijk niet v belangen neer Bar

POPULAIR-WETEN- SCHADDELUKE SCHETSEN

„Het Proces tegen Jezus van Nazareth“.

V.

Het Barabbas-Intermezzo.

Een merkwaardige figuur in het lijdensverhaal is Barabbas. Het is de moeite waard om zijn plaats in het proces tegen den Heiland te bepalen. Nu heeft de studie van Pickl „Messias-könig Jesus“ ons nader licht ook over dezen man verspreid. Trouwens al wat Pickl schrijft is de moeite van het kennisnemen meer dan waard. Al moeten dan ook vele van zijn beschouwingen critisch gelezen worden.

Wat leert de Schrift ons nu over de persoon en het werk van Barabbas? We hebben in den regel deze voorstelling van hem: Barabbas is een moordenaar, die uit hebzucht een of ander rijk mensch gedood heeft. Of hij is een mensch, die bij een relletje in de binnenstad zijn tegenstander onschadelijk gemaakt heeft.

Pickl toont nu aan, dat het woord dat Johannes gebruikt om Barabbas te karakteriseeren een zeer merkwaardig licht over hem ontsleept. „Barabbas was een lesten“. (Joh. 18:40). En de „moordenaren“ in wier midden de Heiland aan het kruis geslagen is, waren ook lesten (Matth. 27:44). Dat waren nu menschen, die behoorden tot z.g. vrijheden, die bedoelden de afwerping van het roemeinsche juk, en vooral fel gekant waren tegen de belastingen, door den keizer ingevoerd.

Zij hebben getracht Jezus van Nazareth als hun

In de brochure inzake de grond Prof. Dooyeweerd. Dr. Popma van n de wijsbegeerte n" in den mond idigers ooit heeft dachten, ook ten schouwingen van zoo vernietigend lat men zich weer op zó schrijven? le-broeders, mede-formeerde weten, gespeeld met het lijdenis? chrijft Prof. Hepp voelen der heeren en A. Janse niet e past eenvoudig i wel opschrikken die collega's van Vrije Universiteit at alle menschen Dat ze dood zijn Et. 2:1)? Dat ze ed en geneigd tot en werkelijk, dat de gunst en de

hij een lezer van ter op de hoogte k tel tegen mede lid van dezelfde felt het woord geven. Prof. Hepp door het eenige, dat brochure. En wel der wijsbegeerte". 44 van dat boek buurt.

et de beschrijving rte aanvaardt be n, zoals die ge

md — let wel — mensch. Prof. V.

d, verstaat dat de ord Gods ook aan zegt. Tenslotte is dan met een niet. Ook hier kan de heeft slechts te atten.

mededeeling der s menschen door (!) treft dan ook allen, die in hem in wie weet wat r dat x'n spreken „want zij hebben heid Gods" (Rom. dividuël lid van t niet maar een x'n leven. Want :20); ja juist uit evens zijn, komen

gesmoord. Pick eelingen van Jo t van een Loof s de aanvoerder s onderaanvoer n zullen straks le straf ontvan ed! Juist op het us, die het on, een afschrik lde rebellen die veringen en toe ningen opstand, is heeft een ge as, die zijn vrij aangevoerd bij at ontstaan is. meinen mededeeling van chfeest de stad slaten. Een z.g. lk. En daarvaz ruik. Tenminste abbalha om hun illen.

de schare riep deed, gelijk hij

len waarop het sommige hand er kwam ook op iets der rabbas-vriende rgaderd waren. gingen aan, dat u mogen deelen. Maar niet mel eid zij staan te ns voor, dat zij

voort booze bedenkingen en allerlei andere gruwelen, die hem verontreinigen (Matth. 15: 18-19)."

Tot zoover Prof. Vollenhoven. En we vragen: kan de ontzettende werkelijkheid van den geestelijken dood ooit zuiverder en meer schriftuurlijk worden geteekend? En we vragen ons af: hoe kan dan Prof. Hepp deze woorden lezende, zoo'n vernietigend vonnis schrijven en dat den volke bekend maken? Als we niet aan iets heel ergs willen denken dan blijven we rondtasten in een dikke mist.

Maar het wordt nog erger en raadselachtiger.

Op blz. 61 constateert Prof. Hepp weer eens, dat Prof. Vollenhoven in „flagranten strijd" komt met de belijdenis. En dan citaalt met wat onze belijdenis zegt over de plaatsvervangende voldoening van Jezus Christus. Ook weer een ontzettende aanklacht. En zoo ze waar zou zijn een afschuwelijke ketterij, want dan wordt gelochend, dat Christus de volle schuld en de gansche straf voor de zijnen borgtochtelijk gedragen heeft! Maar toch, Prof. Hepp moet deze zware afwijking constateren, „hoezeer dit het broederhart smart".

Wat toch is het geval?

Prof. Vollenhoven zou beweren, dat de eerste dood „waarbij het lichaam in het graf wordt gehorgen, ook voor de kinderen Gods straf inhoudt" en dat „de dood ook voor de geloovigen nog straf (is)". En — dat spreekt in de lijn van Prof. Hepps betoog vanzelf — Prof. V. zou dat zó doen, dat de constatering van de bovengenoemde, goddelooze afdwaling gebiedend noodzakelijk is, zóó dus, dat geen enkele andere beschouwing van en afleiding uit het geschrevene meer mogelijk is. Zoo dus, dat het warm kloppende broederhart, hoe smartelijk 't ook is, moet erkennen, dat de plaatsvervangende voldoening van Christus is aangetast. Nietwaar, Prof. Hepp schrijft, en zoekt en wikt en weegt, naar hijzelf zegt, met een „broederhart". En een „broederhart" constateert alleen een dergelijke afdwaling wanneer iedere andere verklaring ten eenen male onmogelijk is.

Nu heb ik, hoe ik ook zocht in wat Prof. V. schrijft, de tusschen „" geschreven uitspraken nergens kunnen vinden!

Driemaal gebruikt Prof. V. het woord straf in verband met den dood. Ik citeer maar weer: 10.

„Te sterven is dan ook naar de Schrift allerminst begeerenswaard: het is integendeel door God aan den mensch opgelegd voor ernstige overtreding (hier wordt verwezen naar Gen. 2: 17 in verband met Openb. 20: 14; 21: 8 en 2: 1; 20: 6). Dit geldt zoowel voor den eersten als voor den tweeden dood. Het verschil bestaat voornamelijk hierin, dat de eerste dood tot allen doorgaat, die in Adam begrepen waren, de tweede daarentegen samenvalt met de eeuwige straf, die hen treft, die niet door den Christus gered zijn" (1 Cor. 15: 21 en Openb. 21: 8). (Zie Vollenh. p. 43/4).

Hier wordt eerst gesproken van den dood als straf aan „den mensch" opgelegd. Zoo algemeen mogelijk. Als men zóó spreekt van „den mensch", dan wordt toch steeds bedoeld „de mensch van nature" en die ligt „midden in den dood". We lezen in Rom. 5: 12: „en alzóó de dood tot alle menschen is doorgesmaakt". Prof. Greijdanus schrijft hierbij, dat alle menschen worden bedoeld „zonder ééne uitzondering".

Verder spreekt Prof. V. er van, dat de eerste dood doorgaat „tot allen... die in Adam begrepen zijn". We vragen weer: is dit werkelijk onjuist? Hier wordt niet gesproken van geloovigen, maar van alle menschen,

geen bepaald persoon aan den stadhouder wilden voordragen.

Maar Pilatus benut de schoone gelegenheid om van den Nazarener en van diens proces af te komen. Hij stelt hen voor een keuze: hij plaatst den Heiland op een tweetal: Barabbas of Jezus, die genaamd wordt Christus. Zoo heeft de man alle moeite gedaan om Christus in vrijheid te stellen. En wanneer de wensch maar geuit was, dan waren en Barabbas en Jezus beiden in vrijheid heengegaan. Bij de overweging van des stadhouders motieven valt te denken aan den indruk, dien Jezus op hem gemaakt heeft en aan politieke doeleinden.

Op dat laatste willen wij toch even nader ingaan. Het ligt toch voor de hand, dat de stadhouder bij zichzelf overwogen heeft wat op den duur voor de rust onder het volk het meest profijtelijk was: de vrijheid van Barabbas of de loslating van Jezus. Barabbas zal er in zijn sympathie voor de Romeinse heerschappij niet beter op worden, indien hij lange jaren in de gevangenis zuchten moet. Dit pleite ervoor om Barabbas los te laten. Maar wanneer de Nazarener weer onder het volk komt heeft de stadhouder een goed tegenwicht tegen den invloed van het Sanhedrin. Dat pleite dus voor Jezus. En dan kwam daar nog iets bij. De vrijheidsbond was er op uit om opstanden te organiseren; zie o.a. de Looftuilenfeestopstand. En deze vrijsharen zijn op zoek naar een leider voor hun ondernemingen. Het zou Pilatus heel wat waard zijn, wanneer hij kon bewerken, dat Jezus van Nazareth aan het hoofd kwam te staan van deze vrijheidsbeweging. Temeer, omdat uit het proces gebleken was, en bevestigd door de houding van Christus bij zijn arrestatie, dat diens rijk niet van deze wereld was. Voor de Romeinse belangen was het dus verreweg het beste, wanneer Barabbas aan het rebellenkruis kwam en

geloovigen en ongelovigen. En die worden gezien in hun relatie tot Adam in wien ze allen vielen, door wien allen onderworpen werden aan het: tot stof zult gij wederkeren. Komt de tijdelijke dood niet over de geloovigen krachtens, ten gevolge van hun relatie met Adam? Zonder hun val in Adam, zouden de geloovigen dien vorm van dood niet behoeven te ondergaan.

20. In de tweede plaats lezen we het woord straf in den zin:

„Dit alles pleit voor de stelling, dat de Heilige Schrift den dood als straf ziet." (Vollenh. p. 44.)

Ook tegen deze stelling zal wel niemand bezwaar hebben. In de dogmatiek wordt de dood dan ook altijd besproken onder de straffen op de zonde.

Uit deze stelling concludeert Prof. V. nu als volgt:

„Vandaar, dat een man als Paulus tegen den (eersten) dood blijft opzien; liever dan dezen te ondergaan had hij, dat de Christus wederkwam, zoodat de gang naar het graf, die slechts weinigen geloovigen wordt bespaard, vervangen werd door een plotselinge, ook voor hem noodige verandering." (Id. p. 44.)

Vreeselijk gaat Prof. Hepp tegen deze uitspraak te keer. We spreken hierover beneden.

30. Den derden keer vinden we het woord „straf" in deze uitspraak:

Doch tweërlei uitzicht troost de Christenen, die vroeger sterven. Het eerste is dit, dat de straf, die ook over hen als over kinderen van Adam komt, gepaard gaat met een zegen."

Ook hier weer de belangrijke bijvoeging „als over kinderen van Adam"! Als zoodanig komt de dood over hen als straf, maar juist deze bijvoeging, deze beperking dringt tot de aanname, dat in andere relatie, en dan hier natuurlijk in de relatie tot Christus, de dood geen straf is, maar uitsluitend doorgang tot het eeuwige leven! Wie Prof. V. kent weet, dat hij van harte zal belijden, dat, gerekend in Christus, iedere gedachte aan straf voor de geloovigen moet wegvallen. Op blz. 46 spreekt Prof. V. dan ook van wat de geloovigen eenzijdig in Adam, anderzijds in Christus bezitten!

De groote vraag, waarover het bij deze kwestie gaat, is evenwel deze: mag bij het spreken over den dood bij de kinderen Gods van straf gesproken worden en moet zulk spreken dwingen tot het aannemen van een aanranding der plaatsbekledende voldoening van Christus?

Laten we eerst naar Dr. Kuyper luisteren. Ik citeer de Dictaten Dogmatiek: Locus de Peccato, blz. 110. Dr. Kuyper spreekt over het probleem van het lijden en daarbij behoort ook het lijden des doods en stelt dan de vraag:

„Is het lijden der geloovigen een straf te noemen? Ja en neen. (Let wel ja en neen.)

Ie. Ja — insooverre alle firmanten medelijden wanneer de firma aangesproken wordt, ook al is het, dat sommigen niet schuldig zijn.

Was er geen zonde, dan was er geen lijden; in den hemel zal geen lijden zijn; in het paradijs was er geen lijden; lijden is de openbaring van Gods toorn tegen de zonde; aan alle lijden kleefde de reuk van de straf over de zonde.

20. Ja — wijl het lijden is een straf voor de schuld voor het bewustzijn van Gods kinderen..."

Later verklaart Dr. Kuyper het „neen" op de bovengenoemde vraag aldus:

„Wanneer gaat de geloovige mis? Als hij denkt: dat overkomt mij om mijne zonde. Wie dat zegt, heeft zijn geloof verloochend, en is zijn Middelaar kwijt.

Jezus in vrijheid. Met Zijn populariteit kan Hij aan het gevaarlijke streven der vrijheidspartij een einde maken en een voorname factor voor de politieke rust in het Joodsche land worden. Alle moeite, die Pilatus toch aanwendt om Jezus los te laten, kan in deze richting wijzen. (cf Lucas 23 vs 20; Marc. 15: 12).

Maar zie, Pilatus kan zijn doel niet bereiken. Want hoewel deze vrijheidsbenden voor een zeer moeilijke keuze gesteld waren: Barabbas of Jezus van Nazareth; of de leider van den laatste opstand, die zijn sporen verdiend had; of de groote rabbi van Nazareth, die zoo populair was en die zoo grooten invloed had en die zoo vele malen gevraagd was om hun leider te worden, het laatst nog bij Zijn glorieuzen intocht in Jeruzalem — toch hebben zij tenslotte gekozen vóór Barabbas.

Maar zij waren daarvoor dan ook danig bewerkt door niemand minder dan de leiders van het volk, door de overpriesters en de ouderlingen. (Matth. 27: 10; Marc. 15: 11). Deze hebben van de pauze, ontstaan door de boodschap van Pilatus' huisvrouw (Matth. 27: 19) gebruik gemaakt om propaganda te maken voor Barabbas. Zij hebben aan de leden der vrijheidsbeweging de overtuiging bijgebracht, dat zij niets, maar dan ook niets van Jezus te verwachten hadden. Zij hebben verhaald hoe de Heiland door Zijn gedrag en woorden absoluut had afgewezen een Messias te willen zijn naar den wensch van de „Iestes". Geen opstand werd door Hem begeerd. Geen strijd wilde Hij bij Zijn arrestatie, hoewel Hij die gemakkelijk had kunnen voeren en winnen (cf Joh. 18: 6; Matth. 26: 53). Hij beval zelfs om de zwaarden op te steken. (Matth. 26: 52). Ja, Hij stelde zelfs niet in met het programma van de „Iestes": geen schatting aan den keizer. Maar beval zelfs: geef den keizer, wat des keizers is. (Matth. 22: 21). Zoo zagen dus deze „Iestes" al hun verwachtingen

Want wat anders is zijn geloof in dien Middelaar dan de belijdenis, dat Christus Jezus volkomen vol-daan heeft voor al zijne zonden van verleden, heden en toekomst."

Indien bij iemand, dan is er zeker bij Dr. Kuyper het onvoorwaardelijke vasthouden van de voldoening van Christus en tegelijk daarnaast een blijven spreken van het lijden en den dood als straf, luttelend op wat dat lijden en die dood naar hun oorsprong, in hun wezen, op zichzelf genomen zijn.

Maar wat nog sterker spreekt is dit, dat de Heilige Schrift ons in dit spraakgebruik voorgaait! Ook de Schrift spreekt van allerlei lijden als een oordeel Gods ook over de geloovigen! „Heb het oog op 1 Petr. 4: 17: Want (het is) de tijd, dat het oordeel begint van het huis Gods. En indien het eerst van u (begint), wat zal het einde zijn van degenen, die aan het Evangelie van God ongehoorzaam zijn? (Vert. van Prof. Greijdanus.)

Prof. Greijdanus merkt bij dezen tekst op:

„Ter beantwoording der vraag, of dan ook nog de geloovigen door Gods oordeel getroffen worden zooals de apostel het hier duidelijk voorstelt, moeten we goed onderscheiden. (De oordeelen, die den geloovigen treffen zijn vlg. Prof. Greijdanus zelfs de voorbode, de voorafgaande openbaringen van het eeuwige oordeel). De Heere Christus verzoende al hun schuld, en droeg hun straf, en nam daarom alle oordeel voor hen weg. Wat hun nu overkomt ook aan leed en droefenis, is voor hen geen oordeel, geen strafvonnis, maar openbaring van Gods liefde, die hun heil bedoelt en zoekt en werkt, ook door wat hen benauwt; vgl Rom. 1: 28. Daarom is ook dat lijden voor de geloovigen genade. Zij mogen bovendien, wanneer dat een lijden is voor Zijn naam en zaak, dienen tot Zijn lof. (vgl vrs 12-18.) Maar op zichzelf is toch alle lijden van het schepsel werking van Gods toorn, oordeel over de zonde. Zonder zonde geen oordeel, noch lijden. Zelfs wanneer het lijden der geloovigen dient tot hunne heiliging, vs 12, voltrekt zich daarin Gods oordeel over wat er zondigs bij hen gevonden wordt. Daarom kan de Apostel Petrus hier spreken van krama (oordeel) en ook van to krama, het oordeel of vonnis, ook bij de geloovigen of Gods huis, omdat hij dat nu neemt niet naar zijn Goddelijk motief en doel te hunnen aanzien, maar naar zijn innerlijke wezen, op zichzelf." (Spat. v. onderget.)

Letten we dus bij lijden, dood enz. op het „innerlijke wezen", nemen we het zooals ze „op zichzelf" zijn, dan kan van oordeel en dus ook van straf gesproken worden bij die werkelijkheden, zonder dat ook maar op eenigerlei wijze de voldoening van Christus in het gedrang komt!

Dat Prof. Vollenhoven die voldoening van Christus ten volle tot zijn recht laat komen blijkt wel uit wat hij verder schrijft van den zegen, die met de straf des doods gepaard gaat. Die zegen is, dat bij den dood de vermoeiende strijd tusschen „vleesch" en „geest", „oude" en „nieuwe mensch" ophoudt en ook de strijd met de booze wereld een einde neemt:

„Terwijl hier op aarde ook uit hun hart telkens booze begeerten kwamen, woont dan hun ziel, daar van gereinigd bij den Heer in (2 Cor. 5: 8). Bovendien zal ook hun lichaam, hier een „doodsligchaam" (Rom. 7: 24) straks volgen: het val, hoewel als „natuurlijk" lichaam in verderfelijheid, oneer en zwakheid begraven, evenmin als hun ziel aan den dood ten prooi:

beschaamd. Van Jezus was voor hun beweging en program niets meer te hopen.

En zoo kwamen zij er toe om vóór Barabbas te kiezen, van hem was nu hun verwachting, op hem bouwden zij voor de toekomst; maar tegen Jezus: kruis Hem! Het plein weergalmde van hun woedend gebrul: Kruis Hem! Niets meer wilden zij met Hem te maken hebben. Eens bejubeld, nu verworpen! En dan mag Pilatus praten wat hij wil; en alle mogelijke moeite doen om Jezus vrij te krijgen; hij bereikt er slechts mee, dat men gaat gelooven, dat Pilatus er belang bij heeft om Jezus te handhaven, omdat deze zich aan de zijde van de Romeinen gesteld heeft; hij bereikt er slechts mee, dat de woede der massa stijgt tot kookhitte en hun en der overpriesters geroep geweldig wordt. (Luc. 23: 20-28). Toen kon Pilatus niet anders doen dan Barabbas loslaten.

En het vonnis van het eerste proces wordt ten uitvoer gebracht over den Heiland.

Dit Barabbas-intermezzo schijnt van gewicht te zijn geweest, nu alle evangelisten ons op de hoogte ervan stellen.

Maar sterker kan ook niet de tegenstelling gevoeld worden tusschen tweërlei Messias-verwachting, de aardsche in Barabbas belichaamd en de geestelijke door Christus voorgestaan. Want terwijl Barabbas belooft: „Mijn Messiaansche rijk is van deze wereld, maakt u vrij van Rome"; onderwijst Jezus Christus ons aangaande Zijn Rijk: „Mijn Messiaansche Rijk is niet van deze wereld, maakt u niet vrij van Rome's tyrannie; maar de waarheid. Ik zal u vrijmaken van zonde en maken tot kinderen Gods".

B.

D. K. W.

dit zaad zal, daar het in verband staat met den Heiligen Geest, als een „geestelijk lichaam” worden opgewekt.” (1 Cor. 15:44) 1).

Hoe kan men zoo iets schrijven, als men niet ten volle al het borgtochtelijke werk van den Christus aanvaardt? En al zou Prof. V. zich nu wat duister, onvolledig, al te beknopt hebben uitgedrukt, zoodat misverstand mogelijk was, dan blijft nog de vraag kwelen: moest, gedwongen door het geweld der feiten, een „broederhart” in deze uitspraken iets zoo ontzettends als de aanranding van Christus' voldoening constataren? Zulke aanranders zijn toch naar het woord van Paulus „vijanden des kruises van Christus”, „welke einde is het verderf”. (Fil. 3:18, 19.)

Ik kom nu aan Prof. Hepps critiek op de uitspraak van Prof. V., dat Paulus tegen den (eersten) dood blijft opzien enz., zie boven. Prof. Hepp is er ontdaan van! Prof. Hepp roept uit:

„Zooveel zinnen, zooveel misvattingen! Het sterven voor den geloovige allerminst begeerenswaardig? Dat gaat vlak in tegen de ontboezeming van Paulus: „Wat ik moet kiezen, ik weet het niet. Ik word van twee gedrongen: ik heb begeerte om uit het leven te scheiden (of: heen te gaan, op te breken, te sterven) en met Christus te zijn — want dat is het verkieslijkste (of: verreweg het beste) — maar in het vleesch te blijven is noodig ter wille van u. (Fil. 1:22-24). Waar haalt men het toch vandaan, dat Paulus voor zichzelf liever tot de wederkomst zou blijven leven om plotseling veranderd te worden? Dat zal wel berusten op een onnauwkeurige lezing van 1 Thess. 4:13-18. Doch daar zegt Paulus niet geen enkel woord, dat hij het levend overblijven als een voorrecht beschouwt... Wel onderstellen niet-Gereformeerde exegeten op grond van 2 Cor. 5:1-8, dat Paulus in dit opzicht is veranderd, maar dan zou de Heilige Geest, die hem dreef, veranderd moeten zijn. Zulke uitleggers kiest men toch niet tot gidsen?”

Men ziet, de zweep gaat er geducht over.

Maar weer moet ieder, die Kuyper en Bavinck op dit punt kennen, vragen: hoe kan Prof. Hepp zoo schrijven?

Om met het eerste te beginnen — dat opzien van Paulus tegen den eersten dood — Waar Prof. Vollenhoven dat vandaan heeft? Ik weet het natuurlijk niet, maar ik vermoed van Dr. A. Kuyper en Dr. H. Bavinck! Want die zeggen precies hetzelfde!

Prof. Bavinck schrijft, Dogmatiek, IV°, p. 681, besprekende juist die bewuste plaats 2 Cor. 5:1-8 het volgende:

„Over de hoofdgedachte, welke Paulus hier uitsprekt, is geen verschil; de apostel weet, dat hij, wanneer zijn aardse lichaam ontbonden wordt, een gebouw uit God heeft; maar hij zucht toch en is bezwaard, **wijl hij opziet tegen den dood**, en zou daarom liever wenschen, niet van dit lichaam ontkleed maar in eens naar ziel en lichaam tegelijk door de hemelsche woonstede overkleed te worden, opdat het sterfelijke door het leven verslonden worde.”

Me dunkt dit is toch overduidelijk: Prof. Vollenhoven is in dezen homogeen met Prof. Bavinck.

En Dr. Kuyper is van precies dezelfde gedachte. Men leze: „In de schaduw des doods”, p. 149, dit citaat is daarom zoo belangwekkend omdat Dr. Kuyper ook de door Prof. Hepp aangehaalde woorden uit Filipp. 1 bespreekt. We lezen het volgende:

„Vooral één punt staat dan voor u vast, dit namelijk, dat uw ziel en lichaam twee, en, in die tweeheid, toch één zijn. Andersoortig; want uw ziel is heel iets anders dan uw lichaam, en uw lichaam is heel iets anders dan uw ziel; maar toch ook weer bijeenhoorend, want uw lichaam wordt zonder uw ziel een lijk, en uw ziel is zonder uw lichaam in dien afgescheiden en beroofden staat, dien Paulus, de heilige apostel, afbidt als een toestand van „ontkleed” en „naakt”.

Zoo sterk spreekt hij zelfs, dat hij in 2 Cor. 5:4 niet schroomt te zeggen: „Wij, die nog in het lichaam zijn, zuchten, bezwaard zijnde, nademaal wij niet willen ontkleed, maar overkleed worden”.

Natuurlijk beduidt dit niet, dat Paulus tegen het sterven morde en niet sterven wilde. Of had hij niet evenzeer „verlangen om ontbonden te worden en met Christus te zijn?” Er ligt alleen in uitgesproken, dat een tijdelijk bestaan alleen als ziel, zonder lichaam, voor ons menschen tegen-natuurlijk is; dat we deswege tegen het sterven altoos als tegen iets, dat onze natuur geweld aandoet, opzien; en „bezwaard en zuchtende in onszelven zijn”, om na onze „ontkleeding” hoe eer hoe beter weer overkleed te worden, d.w.z. weer ons lichaam terug te ontvangen.”

Zegt Prof. V. nu iets teveel, wanneer hij beweert, dat juist vanwege het in den dood inklevende strafmoment, vanwege „de reuke der straf over de zonde”, die altijd aan den dood kleeft, Paulus tegen het sterven opziet?

Het komt hier maar op goed onderscheiden aan. Het sterven op zichzelf is niet begeerenswaard en geen echt Christen begeert het. Het sterven hoort eigenlijk niet in Gods wereld, 't is een gevolg van de zonde, 't is een uit elkaar gescheurd worden, terwijl men eigenlijk één geheel moest blijven, het is een weggerukt worden uit de „levensbanden” ('t woord is van Dr. Kuyper, E. Voto I p. 74), terwijl men daar eigenlijk in moest blijven.

Maar dit sterven gaat bij Gods kinderen gepaard, altijd, met het vrijworden van alle zonde en ellende en het komen bij Jezus Christus! En zóó, zóó wordt het begeerenswaardig.

1) Dit citaat is ook van groot belang voor de kennis van Prof. V.'s opinie over het voortbestaan der ziel en het sterven als scheiding van ziel en lichaam.

Bovendien, wanneer dat sterven doorstaan wordt als martelaar, dat is dus tot glorie van Jezus Christus, dan is het eveneens begeerenswaard. En met het oog op die beide werkelijkheden spreekt hij in Filipp. 1, dat het ontbonden worden en met Christus te zijn het beste is.

„Operatie op zichzelf is nooit begeerenswaard — maar als eenig middel om den dood te ontgaan kan men er hevig naar verlangen. Zóó verlangt een Christen naar den dood, om wat er mee gepaard gaat, om wat na en door den dood wordt bereikt en verkregen.

Over het willen beleven van Christus' wederkomst door Paulus, kunnen we kort zijn. Goed onderscheiden brengt ook hier weer licht. Geen enkele Gereformeerde neemt aan, dat Paulus Christus nog tijdens zijn leven terug verwachtte. Maar iets verwachten is heel iets anders dan aan iets de voorkeur geven! Daarom kan Paulus, al verwachtte hij de wederkomst des Heeren niet tijdens zijn leven, toch heel goed de voorkeur gegeven hebben aan het veranderd worden in één punt des tijds, om aanstonds weer een compleet mensch te zijn met ziel en, nu verheerlijkt, lichaam, zonder den toestand van het onbekleede-ziel-zijn te beleven.

En dat hij dat metterdaad doet en dat ook uitsprekt, daarvan is naar Bavinck en Kuypers oordeel 2 Cor. 5:1-8 het bewijs.

Ook als we dit alles overwegen en we ondergaan pijnlijk Prof. Hepps wondende felheid — dan leven we weer in een raadsel. We kunnen in dit alles het „broederhart” niet ontdekken. Ook niet den wetenschappelijke ernst. En een diepe weemoed komt in ons op — is dat nu de methode om op te bouwen en om verder te komen. Neen we verstaan het niet — we hopen alleen, dat Prof. Hepp eenmaal nog eens zal wenschen deze brochure nooit geschreven te hebben.

H.

C. V.

Wie wil zich belasten met het werven van abonnees op dit blad?

Aanmelding aan ons bureau te Goes.

MUZIKALE KRONIEK

Het Boek der Psalmen.

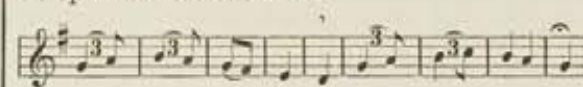
III.

Neen! al die compromissen zijn Ds H. tot een val geworden, zooals ook, waar wij nog eens op terugkomen, zie ons eerste artikel, zijn voorstelling van triolen en de wijze van indeeling der maatlijden. Wij hebben alreeds gezegd, dat zulke poly-rhythmische verdeelingen niet te pas komen. Ze zijn vreemd aan den tijd waarin onze psalmen ontstonden.

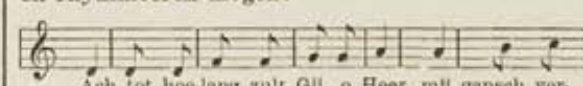
Als wij Psalm 42 met maatstrepen zien opgeteekend, dan was de uitvoering daarin aldus (op iedere kwart één slag, 't zij een neer-, zij- of opslag!)

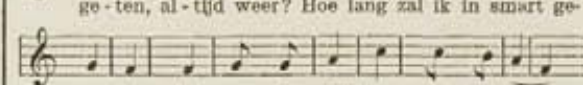
en dus volstrekt niet zoo als Ds H. meent met zijn springerig gedoe van op de eene kwart een triool en op de andere een duool

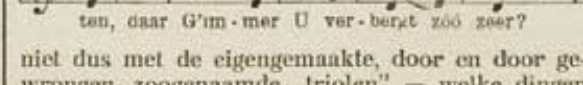
Buitengewoon misleidend op Ds H. zelf, heeft deze zijn voorstelling van notenverdeling ingewerkt bij Psalm 13: Daar had hij niet declameeren en rythmeeren mogen:

Ach tot hoe lang zult Gij, o Heer, mij gansch ver-

ge-ten, al-tijd weer? Hoe lang zal ik in smart ge-

ze-ten niets van Uw licht en aan-schijn we-

ten, daar G'im-mer U ver-bergt zóó zeer?

niet dus met de eigengemaakte, door en door ge-

wrongen, zoogenaamde „triolen” — welke dingen

zelfs heelemaal in deze psalmwijs niet te pas

komen!

Ds H. had op deze wijze te werk moeten gaan met verandering tegelijk van zijn rijmregels:

we-ten, Een-zaam, ver-weesd zijn ge-ze-ten?

en dan had vers 2 er, als „gedicht”, als volgt uit komen te zien:

Hoe lang denkt Gij, dat 'teenzaam hart,
Doodmoe van 't sarren en plagen,
Nog voort kan zonder te versagen?
Mijn vijand groeit van dag tot dagen
Door mijn verkomm'ring, mijn klagen.

(Men zinge met uiterst rustig neer- en opslaan hand (op iedere kwart, dus in iedere maat, één neer en één opslag) eerst Ds H.'s zetting en daarna de onze en vergeet vooral niet de maten met de onder „” gezette noten in precies denzelfden tijd uit te voeren als die waarin de andere voorkomen! En als dan dat alles goed tot wie deze opgaven repeteerde, doorgedrongen is, vraag zulk een zich af, denkend aan wat Ds Hasper ervan maakte, of deze gelijk heeft met zijn blad. XVI: „Ze zijn (onze psalmmelodieën) van zulk een zoodanigen eenvoud, dat elk kind ze kan leeren. Dit geldt voor alle volken en hierdoor wordt het vooruitzicht geopend, dat in de volgende jaren een nieuw psalmgezag door de wereld zal gaan.”)

En zóó zijn al die Psalmen met „triolen” van Ds H. tot struikelblokken en remschoenen geworden voor en zijn eigen werk en dat van diegenen die zich met de moeizame taak zouden zien belast deze verwrongen notaties vóór te spelen vanaf orgelbanken en aan te geven vanuit dirigeerstolten.

Geen oogenblik daarom hoeft Ds H. er aan te denken, dat zoo aanstonds zijn bundel „een terug-gave” zal blijken te zijn aan de overal Nederlandsch zingende christenheid, dat zijne muziek-redacties weer aan alle de Christenen een aansluiting zullen geven aan hunne vroegere gemeenschap.

Een ieder die Ds H.'s proeven van A tot Z dóór-schouwd en beschouwd heeft, ziet alras dat Ds H. maar heel weinig begrepen heeft van „de zuivere schrijfwijze van het oorspronkelijke rhythme in het hedendaagsche notenschrift”, nog minder van de wijze waarop onze psalmen gedacht en gezongen zijn.

Eén sprekend voorbeeld, dat ons niet verleiden zal nog méér op Ds H.'s triolen af te geven, doch een goede vergelijking aan de hand doet om te laten zien hóe waardig en voornaam de oorspronkelijke uitvoering in tijdmaat, tempo was, vonden we nog in Psalm 141.

Volstrekt niet in de „soepelheid” (?), in de „sierlijkheid” (?) die Ds H. imiteert met zijn gepavolseerde notenbalken, ging de uitvoering van dezen Psalm:

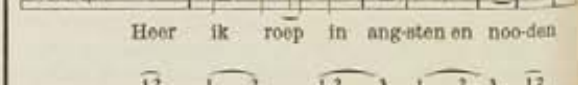

Maar in de verhevenheid en deemoed, reeds afgeteekend in den notenvorm, waarin Goudinél dezen psalm voor de huiselijke muziekbeoefening in die dagen zette, ook om ze door middel daarvan te beter in de kerk te leeren zingen.

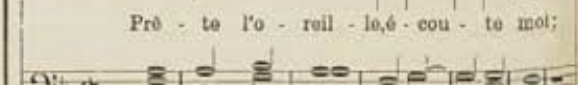
(Men zinge en spele de breede, rustige, heele en halve noten met op de heele één neerslag en één opslag of, waar aangegeven staat, één neer en een zijslag, en verder de halven ieder één slag — alles in de zelfde verhouding en op de manier van Psalm 13!)

Grand Dieu c'est-toi que je ré-cla-me

Heer ik roep in ang-aten en noo-den

Pré-te l'o-reil-le, é-cou-te moi;

Haast U, ach haast U, kom en red

Met niet... der historis... kend worde... hem verleide... duur van h... We noem... 30 seconden... In Psalm... maning om... „Men bes... dieën niet... „juist temp... „rustpoozer... „nuten.”

Dat is d... ieder vers... Ps. 68 niet... nemen, eig... nog af moe... Psalm in 3... tien minute

Hoe gewa... bene om dat... dat het in... ging! dem... elders schr

„In den... uitzong, zin... Tot deze... reeds, kwa... schrift der... ontstaan on... lijke wijsj... schen twee... kens, profa... dat luchtig... thans aan... zijn te geve

Maar als... schrijdend... hief niets... stelde trip... kleine 70 i... geen 50 sec... te herleze... 11 Sept. 12... alle geeste... worden u... maakt van... ter in zijn... publiceerde... overnamen

Het zou... gende tijde... waarin ps... werd, wa... den aan v... heden van

Waar zo... stonds hée... zangen op... werd? War... voor, die l... me prijs... evolutie, c... muziek no

Maar bo... van de hi... wezen onz... als een du... kreeg, zelf... van kerk... school, de

Ds H. s... waar ook... zeggen, m... er op dit... zóó iets zi

Hebr... aanbre... premie... boekenli